

DOI 10.31865/2414-9292.24.2025.349735

УДК 37.014.24

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ ЗОВНІШНЬОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Ольга Біличенко

доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
завідувач кафедри української мови та літератури
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9292-9938
Olgabelichenko64@gmail.com

Наталія Нікітіна

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Україна
ORCID ID 0009-0004-4931-1472
nikitina_sdpu@ukr.net

Анотація. Стаття присвячена умовам реалізації проєкту Erasmus+ Staff Mobility for Training programme в університеті Акденіз (м. Анталія, Туреччина) що стосується порівняння програм підготовки викладачів української, турецької та англійської мов у вищих навчальних закладах та визначення спільних сфер. Авторами розкрито мету, завдання, особливості реалізації проєкту міжнародної академічної мобільності. Підкреслено, що цей процес дає можливість студентам, викладачам та дослідникам навчатися, стажуватися та працювати за кордоном, зокрема в рамках програми Erasmus+. Зазначається, що це важлива складова освітнього процесу для розвитку професійних, особистісних та міжкультурних якостей. Визначено інституційний потенціал впровадження міжнародної академічної мобільності на кафедрах української мови та літератури та іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Ключові слова: міжнародна академічна мобільність; інтернаціоналізація; міжкультурна комунікація; вища школа; кафедра української мови та літератури; кафедра іноземних мов.

Постановка проблеми в загальному вигляді. На початку ХХІ століття відбулися значні соціальні зміни в суспільстві, пов'язані з процесами глобалізації. Результатом стала необхідність інтеграції українських університетів до європейського освітнього простору та поглиблення міжнародного співробітництва в галузі освіти.

Здійснення академічної мобільності усіма учасниками освітнього процесу розглядається урядом України як важливий крок у процесі імплементації Закону

України «Про вищу освіту» та реалізації завдань інтернаціоналізації українських вищих навчальних закладів у європейський освітній простір.

Ще дванадцятого серпня 2015 року Кабінет Міністрів України затвердив постанову № 579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність».

Актуальність нашого дослідження визначається тим, що інтернаціоналізація та зовнішня академічна мобільність стали ключовими стратегічними напрямками для закладів вищої педагогічної освіти, дозволяючи їм забезпечувати якісну освіту, розширювати можливості для здобувачів вищої освіти та викладачів, сприяти обміну знаннями, культурою і досвідом, що є важливим фактором у зміцненні міжнародних зв'язків та співпраці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи інтернаціоналізації, її фундаментальні ідеї і дослідження були закладені зарубіжними науковцями. Передовсім потрібно згадати Дж. Найта, Х. де Віта, Ф. Альтбаха, які вважаються фундаторами вивчення цього наукового феномена. Сутність інтернаціоналізації, її структуру, фактори впливу і наслідки, різновиди, методи впровадження вивчали також інші західні дослідники, такі як С. Арум, У. Брандербург, М. ван дер Венде, Дж. Худзік, Е. Джонс, Є. Ергон-Полак, Б. Ліск, П. Скот, Л. Райзберг, Л. Рамблі, Р. Рудзкі, Д. Філден, Ф. Хантер та ін. Вони зробили вагомий внесок у теоретичну розробку ідей інтернаціоналізації вищої освіти в умовах глобалізації.

Варті уваги наукові доробки Р. Кулена (обґрунтування доцільності розвитку інтернаціоналізації вищої освіти для країн, що розвиваються), Р. Я. Чао (дослідження інтернаціоналізації вищої освіти з точки зору утилітаристського та ідеалістичного підходів), Ф. Дж. Альтбаха і Х. де Віта (дослідження еволюції розвитку інтернаціоналізації вищої освіти), групи дослідників Центру міжнародної вищої освіти Бостонського коледжу (аналіз національних стратегій інтернаціоналізації і факторів, що впливають на ефективність їх реалізації), групи науковців Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (здійснення комплексного аналітичного огляду вітчизняного та зарубіжного досвіду інтернаціоналізації), О. Падалки та І. Каленюк (висвітлення інтернаціоналізації як тенденції розвитку вищої освіти в контексті економіки освіти) та інших вчених, роботи яких присвячені проблемам інтернаціоналізації та міжнародної академічної мобільності.

У вітчизняній науці окремі аспекти зовнішньої академічної мобільності та інтернаціоналізації вищої освіти в світі та Україні досліджували В. Андрущенко, С. Вербицька, Л. Горбунова, М. Дебич, В. Зінченко, О. Козієвська, Я. Кульбашна, О. Нітенко, А. Сбруєва, І. Сікорська, Ж. Талановата ін.

Наприклад, М. Дебич було глибоко проаналізовано національні стратегії інтернаціоналізації вищої освіти країн світу та виявлення особливостей і тенденцій розвитку інтернаціоналізації. Автор переконує, що без вивчення міжнародного досвіду неможливо розробити стратегію інтернаціоналізації вищої освіти України, яка б відповідала кращим світовим та європейським зразкам. Окрема увага приділена академічній мобільності та інтернаціоналізації вищої освіти як науковій проблемі у вітчизняних і зарубіжних публікаціях, як комплексній стратегії: типам і складовим; її розвитку в глобалізованому світі, зокрема, тенденціям і викликам.

Серед сучасних вітчизняних дослідників, які займаються теоретико-методологічними питаннями інтернаціоналізації та академічної мобільності в галузі вищої освіти та аналізом особливостей інтернаціоналізації вищої освіти в Україні в умовах глобальних викликів, слід виділити таких вчених, як: М. Бойченко, А. Вербицька, В. Воронкова, Л. Горбунова, М. Дебич, В. Зінченко, А. Кийков, О. Красовська, С. Курбатов, М. Міщенко, О. Нітенко, А. Сбруєва, І. Сікорська, І. Степаненко, С. Терепищій, О. Шипко та ін.

Феномен інтернаціоналізації як складової діяльності вишу розглянуто в дослідженнях Ю. Заячук. Вони присвячені вивченню феномену інтернаціоналізації як складової діяльності університету. Автор підкреслює, що інтернаціоналізація трактується як різноманітна міжнародна діяльність, а саме академічна мобільність, міжнародні проєкти, партнерства, асоціації, міжнародні академічні програми і дослідницькі ініціативи виступають як її складові.

Незважаючи на те, що в науковій літературі знайшло широке відображення розуміння різноманітних проблем інтернаціоналізації вищої освіти, зокрема, зовнішньої академічної мобільності, усе ж залишається низка важливих питань, які необхідно постійно осмислювати.

Мета статті: висвітлити специфіку організації та окремі результати проєкту Erasmus+ Staff Mobility for Training programme в університеті Акденіз (м. Анталія, Туреччина), в якому брали участь доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» Ольга Біличенко та кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» Наталія Нікітіна.

Результати дослідження. Інтернаціоналізація вищої освіти є широким неоднозначним багатовимірним утворенням, яке постійно видозмінюється і на яке впливають особливості політичного, економічного, соціокультурного розвитку суспільства. Ці чинники набувають різних форм і масштабів на рівні

регіонів, країн і закладів освіти. Інтернаціоналізація вищої освіти – це динамічний процес, який перебуває під постійним впливом міжнародного контексту, в якому вона протікає і який формує її сутність, цілі, завдання і перспективи розвитку.

Зовнішня академічна мобільність – це вид академічної мобільності, за яким учасники освітнього процесу (здобувачі, викладачі, науковці) з певної країни виїжджають за кордон для навчання, викладання, стажування чи досліджень в іноземному закладі вищої освіти чи науковій установі.

Міжнародна академічна мобільність – це можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами. Суб'єктами академічної мобільності, згідно з програмними документами Болонського процесу, виступають здобувачі, викладачі, науковці та управлінський персонал. В результаті міжнародної академічної мобільності вони можуть отримати новий педагогічний досвід, компетентності, налагодити міжнародне співробітництво та інтегруватися в європейський освітній простір.

Основними видами академічної мобільності в Україні є:

а) ступенева мобільність – навчання у ЗВО, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, для здобуття ступеня вищої освіти, що підтверджується документом (документами) про вищу освіту або про здобуття ступеня вищої освіти від двох або більше вищих навчальних закладів;

б) кредитна мобільність – навчання у ЗВО, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, для здобуття кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи та / або відповідних компетентностей, результатів навчання (без здобуття кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи), які будуть визнані у вищій постійного місця навчання вітчизняного чи іноземного учасника освітнього процесу.

Формами академічної мобільності учасників освітнього процесу, що здобувають освітні ступені молодшого спеціаліста, бакалавра, магістра та доктора філософії у вітчизняних ЗВО, є:

а) навчання за програмами академічної мобільності;

б) мовне стажування;

в) наукове стажування.

Процесу інтернаціоналізації сприяють різноманітні програми Європейського Союзу наприклад, ERASMUS, SOCRATES, TEMPUS, а також проєкти, ініційовані національними організаціями країн – членів Організації

економічного співробітництва та розвитку (USAID, IREX, British Council, DAAD, CIDA, EduFrance та ін.), які спрямовані на розвиток академічної мобільності. Найпопулярнішою програмою міжнародної академічної мобільності є програма Еразмус+.

Участь у проєкті Erasmus+ Staff Mobility for Training programme в університеті Акденіз (м. Анталія, Туреччина) був цікавий можливістю участі в міжнародній академічній мобільності в європейському соціально-комунікаційному та освітньому просторі, що є актуальним для українських викладачів вищої школи та студентів. Спільний соціокультурний та освітній простір передбачає мобільність викладачів і студентів. У світлі сучасних освітніх ідей і практик, воєнних подій в Україні, необхідною є, на наш погляд, зосередженість загальнокультурних цілей вищого навчального закладу на підготовці майбутніх вчителів до потреб міжнародної мобільності та співпраці.

Для нас досвід Республіки Туреччина є дуже важливим, оскільки в сучасних дослідженнях інтернаціоналізації та міжнародної академічної мобільності в основному зберігаються західні наукові традиції в підходах до цього складного явища. Для глибоких трансформацій в Україні необхідне всебічне дослідження соціально-політичних, економічних та культурних досягнень світу, крос-культурне осмислення виміру різних соціокультурних спільнот у відмінному лінгвосоціумі. Врахування цього досвіду дає можливість реалізувати під час міжнародної академічної мобільності єдність професійних компетентностей, систему мотивів та ціннісних орієнтацій, необхідних для здійснення завдань професійної та міжнародної діяльності.

Туреччина входить в European Higher Education Area (EHEA), що забезпечує визнання турецьких дипломів на всій території ЄС. Тут діє кредитна система оцінювання (ECTS), що помітно полегшує, порівняно з Україною, переведення до ВНЗ інших держав. В цілому система вищої освіти Турецької Республіки представлена більш ніж 100 державними і 70 приватними закладами. Дев'ять університетів входять до числа престижних і займають високі місця в міжнародних рейтингах. Університети зазвичай пропонують всі рівні навчання: від бакалавра до доктора наук. Вищі школи найчастіше обмежуються бакалавратом, зате дають більш професійну і вузькоспеціалізовану освіту. Крім наявності кількох провідних університетів, більшість з яких пропонують навчання на турецькій мові, турецькі університети відомі як такі, що підтримують співпрацю з закордонними університетами в усьому світі і навчання пропонується на англійській мові.

Академічна система в Туреччині в значній мірі змодельована з

американської системи, де наявні дворічні програми для одержання ступеня молодшого спеціаліста. Далі йдуть 4-річні програми ступеня бакалавра та 2-4-річні програми для випускників.

Середземноморський університет Акденіз (м. Анталія) є провідним центром вищої освіти і наукових досліджень регіону Західного Середземномор'я Турецької Республіки. Це державний університет, заснований у 1982 році. Він надає освітні послуги та наукові за різними напрямками, активно впроваджує стратегію інтернаціоналізації, приділяючи значну увагу іноземним викладачам та студентам.

Наразі в ньому навчається близько 70 тис. студентів, у т.ч. й іноземних.

Структурно до його складу входять 24 факультети, зокрема освіти, медичний, сільського господарства, інженерний, мистецтва і науки, туристичний та вивчення аквакультури, 7 інститутів, 57 дослідницьких центрів, 1 школа, 1 консерваторія, 12 вечірніх шкіл. Цей заклад вищої освіти є повноправним членом Асоціації університетів Кавказу та Європейської асоціації університетів, приймає участь у міжнародних програмах обміну «Erasmus», «Mevlana», «Free Mover» та інших. Він підтримує співробітництво із низкою турецьких та іноземних навчальних закладів, відкритий до започаткування взаємовигідного співробітництва з закладами вищої освіти та науковими центрами України.

Підготовка студентів в університеті Акденіз в сучасних соціокультурних умовах забезпечує інтенсивність оволодіння компетенціями, формування яких сприяє досягненню успіхів випускниками, розвитку професійної інтеграції в освітній простір різних європейських країн. Навчаючись в університеті, вони досягають високого рівня академічної мобільності, що дає можливість брати участь в програмах академічного обміну та сприяє формуванню навичок міжкультурної комунікації.

Академічна мобільність турецьких викладачів та студентів є механізмом адаптації особистості до умов соціокультурної взаємодії, які постійно змінюються і сприяє розвитку міжкультурної, соціокультурної та професійної компетентностей. В процесі навчання, зокрема, на факультеті освіти важливе місце відводиться організованому впливу лінгвопедагогічної системи, академічній мобільності. Досвід університету Акденіз став корисним для нас тому, що університет надає великі можливості проходження викладачами та студентами закордонного стажування. Він регулярно інформує про різноманітні програми на основі співробітництва з іноземними вишами, участі в міжнародних конкурсних програмах. В цілому університет Акденіз ставить перед собою складне завдання формування компетентної, ініціативної особистості, яка

надихається національними цінностями, в той же час, долучається до цінностей іншомовної культури.

Таким чином виконується завдання – формування готовності викладачів і студентів до функціонування на різних рівнях міжкультурної комунікації: загальносвітовому, міжособистісному, в той же час зберігаючи й розвиваючи найкращі риси національного характеру турків. Таким чином враховується своєрідність етнічної культури, що забезпечує підтримку сутності людини в сучасних умовах.

Міжкультурна комунікація відіграє надзвичайну роль в процесі формування професійних компетентностей майбутнього вчителя іноземних мов. Тому мова, яку вивчає студент, – це основний канал, за допомогою якого студент знайомиться з іншомовною культурою. В університеті Акденіз формування міжкультурної комунікації та мовної компетенції здійснюється в ході цілеспрямованого процесу, в спеціально організованій лінгвопедагогічній системі. Так, наприклад, на кафедрі англійської мови студенти вивчають лінгводидактику, усні комунікативні навички, прагматику та викладання мови, різні мови – англійську, німецьку, французьку, слов'янські, арабські та мають можливість проходити стажування в країнах, де поширені ці мови. Самостійне знайомство з новою країною, звикання до нових умов сприяють розвитку міжкультурної компетентності турецьких студентів.

Метою міжнародної академічної мобільності, в якій брали участь завідувач кафедри української мови та літератури, професор Ольга Біличенко та завідувач кафедри іноземних мов доцент Наталія було порівняння програм підготовки викладачів української, турецької та англійської мов у вищих навчальних закладах та визначення спільних сфер функціонування.

Програма передбачала наступні завдання:

1. Вивчення досвіду діяльності кафедри англійської мови факультету освіти університету Акденіз (м. Анталія, Туреччина).
2. Вивчення нових тенденцій у викладанні дисциплін мовного циклу.
3. Проведення лекцій, практичних занять для здобувачів освітнього рівня бакалавр на курсах «Навички усного спілкування», «Прагматика і викладання мов», «Аудіювання», «Лінгвістика».

Для здобувачів 2 та 3 курсів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету освіти професор Ольга Біличенко прочитала лекцію з курсу лінгвістики «Українська лінгвістика в контексті світового мовознавства».

Після завершення проєкту планувалося покращити комунікацію та співпрацю між вищими навчальними закладами, підписати угоди з різними

факультетами та відправити студентів за обміном до цих закладів.

Під час реалізації проєкту з регіональної точки зору було проведено порівняння підходів до освіти населення України та Туреччини, які мають різні культури, а також критерії до кандидатів на посаду викладача та методи викладання, які вони використовують у вищих навчальних закладах, та визначено спільні аспекти двох суспільств. Це дало можливість визначити сумісність партнерів і надати кращі рекомендації студентам, які будуть брати участь в обміні. На міжнародному рівні підкреслено, наскільки міцними є відносини між українськими та турецькими навчальними закладами, незважаючи на війну.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Реалізація проєкту дала можливість створення нових контекстів, сприяння специфічному вираженню та обґрунтуванню плюралістичної соціальної парадигми, що стосується різних аспектів освіти та культури. Освіта та виховання, що сформувалися в демократичному суспільстві та втілилися в діяльності університету Акденіз, формують систему цінностей, яка допомагає кожному індивіду сприймати різні життєві ситуації та адекватно реагувати на них, перебувати в об'єднуючому соціо-лінгвістичному просторі.

Реалії сьогодення доводять, що окремої уваги наукової спільноти України потребують питання інтернаціоналізації діяльності закладів вищої педагогічної освіти та міжнародної академічної мобільності в умовах воєнного стану і повоєнної відбудови. **У перспективі** передбачається визначення можливостей міжнародної академічної мобільності як стратегічної відповіді у час воєнного стану і подальшої воєнної відбудови. На основі узагальнених теоретичних положень та практичних досліджень в процесі реалізації проєкту планується врахувати досвід викладання мовних дисциплін кафедри англійської мови факультету освіти університету Акденіз в робочих програмах кафедр української мови та літератури та кафедри іноземних мов. Результати проведеної роботи знайдуть відображення в оновленні тем курсів «Комунікативна лінгвістика», «Міжкультурні комунікації в професійно-педагогічній сфері» для підготовки бакалаврів та магістрів з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014 Українська мова та література, в підготовці рукопису посібника «Методологія наукових (педагогічних) досліджень».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховна Рада України (2019). Закон України «Про фахову передвищу освіту» URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 7.10.2025).

- 2.Дебич, М. А. (2019). Інтернаціоналізація вищої освіти: світовий досвід : монографія / Національна академія педагогічних наук України ; Ін-т вищої освіти. Суми : Університетська книга, 290 с.
- 3.Заячук, Ю. (2020). Інтернаціоналізація як складова діяльності університету та її роль у сучасній динаміці вищої освіти. *Український педагогічний журнал*. № 4. С. 34-44.
- 4.Кабінет Міністрів України (2015). Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність». URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/248409199> (дата звернення 7.10.2025).
- 5.Калінічева, Г. І. (2010). Академічна мобільність як складова європейського простору вищої освіти. *Вища освіта України*. Дод. 4. Т. 1 (19): Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. 576 с.
- 6.Калінічева, Г. І. (2011). Вплив цивілізаційних чинників на академічну мобільність студентства. *Трибуна*. № 1–2, 3–4. С. 24–25.
- 7.Сокурянська, Л. (2011). Академічна мобільність українських студентів перед викликами сучасного світу: ризики академічної еміграції. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. Харків: ХНУ. С.239-245.
- 8.Internationalization and Traid in Higher Education: Opportunities and Challenges. (2004). Paris : OECD. 317 p.
- 9.Santiago P., Tremblay K., Basri E., Arnal E. Tertiary Education for the Knowledge Society: Social Features, Equity, Innovation, Labour Market, Internationalisation. (2008). Paris : Organisation for Economic Co-operation and Development. Vol. 2. 393 p.

IMPLEMENTATION OF THE EXTERNAL ACADEMIC MOBILITY PROJECT AS A MEANS OF FORMING INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONALISATION OF EDUCATION

Olga Bilychenko

Doctor of Science in Social Communications, Professor,
Head of the Department of Ukrainian Language and Literature
SHEI 'Donbas State Pedagogical University'
Sloviansk, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-9292-9938

Olgabelichenko64@gmail.com

Nataliia Nikitina

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Foreign Languages of the State Higher Educational
Institution "Donbas State Pedagogical University"
Sloviansk, Ukraine

ORCID ID 0009-0004-4931-1472

nikitina_sdpu@ukr.net

Abstract. The main problem with international academic mobility is that there is a lack of information about opportunities and procedures, financial constraints, language barriers, as well as difficulties with the recognition of learning outcomes and the low level of internationalisation of

Ukrainian universities, which limits opportunities for students and teachers. The foundations of internationalisation, its fundamental ideas and research were laid by foreign scientists. The essence of internationalisation and international academic mobility was studied by J. Knight, G. de Wit, and F. Altbach, who are considered the founders of the study of this scientific phenomenon. In domestic science, certain aspects of external academic mobility and internationalisation of higher education in the world and Ukraine have been studied by V. Andrushchenko, S. Verbytska, L. Gorbunova, M. Debych, V. Zinchenko, O. Kozievskaya, Ya. Kulbashna, O. Nitenko, A. Sbrueva, I. Sikorska, Zh. Talanovata. The purpose of this article is to highlight the specifics of the organisation and individual results of the Erasmus+ Staff Mobility for Training programme at Akdeniz University (Antalya, Turkey).

The article highlights the following tasks that the project participants faced:

1. Studying the experience of the Department of Foreign Languages of the Faculty of Education at Akdeniz University (Antalya, Turkey).
2. Studying new trends in teaching language disciplines.
3. Conducting lectures and practical classes for bachelor's degree students in the courses 'Oral Communication Skills', 'Pragmatics and Language Teaching', 'Listening Comprehension' and 'Linguistics'.

It is noted that during the implementation of the project, from a regional perspective, a comparison was made between the approaches to education in Ukraine and Turkey, which have different cultures, as well as the criteria for candidates for teaching positions and the teaching methods they use in higher education institutions, and common aspects of the two societies were identified.

Keywords: international academic mobility; internationalisation; intercultural communication; higher education; Department of Ukrainian Language and Literature; Department of Foreign Languages.

REFERENCES

1. Verkhovna Rada Ukrainy (2019). Zakon Ukrainy "Pro fakhovu peredvyshchu osvitu" [The Law of Ukraine "On Professional Higher Education"]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (data zvernennia 7.10.2025). [in Ukrainian].
2. Debych, M. A. (2019). Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity: svitovyi dosvid : monohrafiia [Internationalisation of higher education: global experience] / Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy ; In-t vyshchoi osvity. Sumy : Universytetska knyha. 290 p. [in Ukrainian].
3. Zaiachuk, Yu. (2020). Internatsionalizatsiia yak skladova diialnosti universytetu ta yii rol u suchasni dynamitsi vyshchoi osvity [Internationalisation as a component of university activity and its role in the contemporary dynamics of higher education]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, № 4, 34–44. [in Ukrainian].
4. Internationalization and Traid in Higher Education: Opportunities and Challenges. (2004). Paris : OECD. 317 p.
5. Kalinicheva, H. I. (2010). Akademichna mobilnist yak skladova yevropeiskoho prostoru vyshchoi osvity. Vyshcha osvita Ukrainy [Academic mobility as a component of the European Higher Education Area]. *Dod. 4. T. 1* (19): Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvithnoho prostoru. 576 p. [in Ukrainian].
6. Kalinicheva, H. I. (2011). Vplyv tsyvilizatsiinykh chynnykiv na akademichnu mobilnist studentstva [The influence of civilisational factors on academic mobility among students]. *Trybuna*. № 1–2, 3–4, 24–25. [in Ukrainian].
7. Kabinet Ministriv Ukrainy (2015). Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok realizatsii prava na akademichnu mobilnist» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Regulation on the Procedure for Exercising

the Right to Academic Mobility”]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248409199> (data zvernennia 7.10.2025) [in Ukrainian]

8.Santiago P., Tremblay K., Basri E., Arnal E. Tertiary Education for the Knowledge Society: Social Features, Equity, Innovation, Labour Market, Internationalisation. (2008). Paris :Organisation for Economic Co-operation and Development. Vol. 2. 393 p.

9. Sokurianska, L. (2011). Akademichna mobilnist ukrainskykh studentiv pered vyklykamy suchasnoho svitu: ryzyky akademichnoi emihratsii [Academic Mobility of Ukrainian Students in the Face of the Challenges of the Modern World: Risks of Academic Emigration]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V .N. Karazina. Sotsiolohichni doslidzhennia suchasnoho suspilstva: metodolohiia, teoriia, metody. Kharkiv: KhNU, pp. 239–245. [in Ukrainian].

Матеріали надійшли до редакції
27.09.2025 р.